

26 404**Parlementair contactplan 1999****Nr. 1****VERSLAG**

Vastgesteld 18 februari 1999

Van 11 tot en met 22 januari 1999 zijn delegaties van de Staten van de Nederlandse Antillen, van de Staten van Aruba en van de vaste commissies voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken uit de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal op de Nederlandse Antillen bijeengekomen in het kader van het parlementair contactplan.

Tijdens deze (reguliere) contactplanbijeenkoms zijn besprekingen gehouden over staatkundige, financieel-economische alsmede sociaal-culturele en justitiële aangelegenheden. Deze onderwerpen zijn in werkgroepen en tijdens plenaire vergaderingen, zowel in tripartiet als in bipartiet verband, aan de orde gekomen.

Aan het contactplan werd deelgenomen door de volgende leden:

(vanuit de Staten van de Nederlandse Antillen)

E. A. Cova (delegatieleider), V. Jonckheer-Mensing (plv. delegatieleider), S. A. Wescot-Williams, D. H. Poulou, ir. D. F. Martina, L. A. George-Wout, A. A. Godett, S. E. Strauss-Marsera, C. I. van Putten, R. S. Tuitt MBA, R. T. Booi, J. R. Hassell;

(vanuit de Staten van Aruba)

mr. P. E. Croes (delegatieleider), drs. R. M. Croes, F. O. Olivieira, ing. E. R. Werleman, E. B. Abath, N. O. Oduber, H. R. Croes, drs. M. J. Tromp, ing. E. Briesen, G. F. Croes;

(vanuit de Eerste en Tweede Kamer)

P. Rosenmöller (delegatieleider), drs. A. C. Grol-Overling (plv. delegatieleider), dr. ir. E. Schuurman, mr. ir. H. Heijne Makkreel, W. van de Zandschulp, mr. O. Scheltema-de Nie, mr. A. J. te Veldhuis, J. Rijpstra, mr. G. J. van Oven, drs. W. Gortzak, E. van Middelkoop.

De delegaties werden bijgestaan door de griffiers mr. C. M. Grüning en drs. R. J. Henriques (Staten van de Nederlandse Antillen), mr. R. P. Sommer (Staten van Aruba) en mevrouw mr. M. Hordijk en mr. T. N. J. de Lange (Eerste en Tweede Kamer).

Tijdens het parlementair contactplan hebben de delegaties werkbezoeken

gebracht aan achtereenvolgens Sint Maarten, Saba, Sint Eustatius, Aruba, Bonaire en Curaçao. Op alle eilanden werd gesproken met vertegenwoordigers van de besturen van de eilanden en met de sociale partners. Op Curaçao werd onder meer een bezoek gebracht aan de gevangenis Koraal Specht, het Centrum Voorlichting Antillianen en een opvangcentrum voor drugsverslaafden.

De Nederlandse delegatie brengt als volgt verslag uit van haar bevindingen tijdens de besprekingen in het kader van het contactplan (onderdeel A; de gezamenlijke slotverklaring) en de werkbezoeken aan de eilanden (onderdelen B tot en met G).

De voorzitter van de delegatie,
Rosenmöller

De plv. voorzitter van de delegatie,
Grol-Overling

De griffiers van de delegatie,
Hordijk
De Lange

A. Het parlementair contactplan

SLOTVERKLARING

I. Inleiding

In de periode van 11 tot en met 22 januari 1999 hebben de parlementaire delegaties van Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba elkaar in de Nederlandse Antillen ontmoet in het kader van het parlementair contactplan.

Tijdens deze reguliere bijeenkomst, waarbij alle eilanden van de Nederlandse Antillen werden bezocht, zijn besprekingen gevoerd over staatkundige, financieel-economische alsmede sociaal-culturele en justitiële aangelegenheden. De verschillende onderwerpen zijn in werkgroepen en tijdens plenaire vergaderingen, zowel in tripartiet als bipartiet verband, besproken terwijl in afzonderlijk presidium-overleg ook van gedachten is gewisseld met betrekking tot de planning van volgende contactplan-bijeenkomsten.

Deze keer is iets meer tijd besteed aan het afleggen van bezoeken en het voeren van oriënterende gesprekken met verschillende instanties, zodat de verschillende leden van de delegaties die voor het eerst een reguliere contactplanbijeenkomst in de Nederlandse Antillen meemaken de gelegenheid hebben gekregen kennis te maken met de lokale situatie op de verschillende eilanden van dit deel van het Koninkrijk. Op alle eilanden zijn interessante gesprekken gevoerd met de eilandsbesturen (de bestuurscolleges en de eilandsraden). Voorts zijn er hoorzittingen gehouden met vertegenwoordigers van werknemers- en werkgeversorganisaties over actuele zaken, meer in het bijzonder over de financieel-economische situatie. Tussendoor heeft de Nederlandse delegatie ook een ééndaags bezoek gebracht aan het land Aruba.

De besprekingen hebben in alle openheid en in goede verstandhouding plaatsgevonden, alhoewel de gemeenschappelijke standpunten beperkt zijn gebleven. Ook thans willen de delegaties wijzen op het belang van dit regelmatige contact, dat ongetwijfeld bijdraagt aan een beter begrip voor elkaars positie en omstandigheden.

II. Staatkundige aangelegenheden

II.1 De luchtvaartpolitiek

De delegaties zijn nog steeds van mening dat de huidige tarieven van de KLM voor het traject Amsterdam–Antillen/Aruba vice versa hoog zijn, vooral vergeleken met de tarieven die voor andere KLM-bestemmingen in de regio worden gehanteerd. De Antilliaanse en Arubaanse delegaties willen de regeringen van de landen voorstellen om gezamenlijk, zowel bij de KLM als bij de Nederlandse regering, aan te dringen om speciale tarieven voor rijksgenoten conform het luchtvaartprotocol. Hierbij wordt gedacht aan de substantiële verlaging van de huidige tarieven. De monopolistische positie van de KLM op het traject Nederland–Nederlandse Antillen/Aruba moet nader worden beschouwd.

De Nederlands-Antilliaanse delegatie voegt daar nog aan toe dat waar het het toerisme betreft de Nederlandse markt een natuurlijke markt is voor de Antilliaanse eilanden. De delegatie wijst erop dat de luchtvaartrelatie tussen de Nederlandse Antillen en Nederland is geregeld in het op 17 oktober 1996 ondertekende Luchtvaartprotocol. Volgens de delegatie

moet worden nagegaan hoe de huidige situatie zich verhoudt tot de in het protocol gemaakte afspraken. Ten aanzien van de tarieven staat in het protocol onder meer het volgende: «Met het oog op de bijzondere verhoudingen tussen beide Rijksdelen in sociaal, economisch en cultureel opzicht, zijn de Regeringen van Nederland en de Nederlandse Antillen van oordeel dat lage tarieven (zgn. Koninkrijkstarieven) voor cabotage-vervoer gewenst zijn.» De Antilliaanse delegatie concludeert dat slechts door middel van het creëren van marktconcurrentie deze ontwikkeling bewerkstelligd kan worden.

Wat betreft Aruba luidt het citaat van het Luchtvaartprotocol van 24 november 1994 tussen Nederland en Aruba als volgt: «Met het oog op de bijzondere verhoudingen tussen de beide Rijksdelen in onder meer sociaal, economisch en cultureel opzicht, zijn de Regeringen van Nederland en Aruba van oordeel, dat lage doch economisch verantwoorde tarieven voor het vervoer tussen de twee Rijksdelen gewenst zijn.»

Thans acht de Arubaanse delegatie het wenselijk het totstandkomen van een nieuw Luchtvaartprotocol tussen Nederland en Aruba inhoudend onder meer het voorkeur geven aan de implementatie van een algehele «open sky policy» tussen Nederland en Aruba.

De Nederlandse delegatie merkt op dat aanvankelijk het Antilliaanse toerisme hoog geprijsd was, waardoor de hoogte van de vliegtarieven in dat opzicht minder van belang was. Dat is nu echter aan het veranderen. De vraag is waarom het protocol niet wordt nageleefd. In de ogen van de delegatie staan er twee opties open: het strikt naleven van het protocol of het geheel vrijmaken van de markt. Feit is dat nu vanuit België en Duitsland voor een goedkoper tarief kan worden gevlogen, ook met de KLM.

Wat betreft de Koninkrijkstarieven wordt opgemerkt dat het in verband met het bestaan van de Europese Unie niet wel mogelijk zal zijn onderscheid te maken tussen ingezetenen van het Koninkrijk en ingezetenen van de Europese Unie.

De delegaties signaleren dat lagere tarieven van belang zijn voor de economische en toeristische ontwikkeling van de eilanden en voor het onderhouden van de historische, familiale en culturele banden. Het ontbreken van marktconcurrentie is een reden van zorg.

II.2 De staatkundige ontwikkelingen op Sint Maarten (het referendum)

De Nederlands-Antilliaanse delegatie verwijst naar een door de eilandsraad van Sint Maarten aangenomen motie van 30 oktober 1998, waarin onder andere wordt gewezen op het recht op zelfbeschikking van het eilandgebied Sint Maarten en waarin ervoor wordt gepleit om de bewoners van het eiland te raadplegen over de constitutionele toekomst van het eiland door middel van een referendum. Op Saba is een motie aanvaard waarin het voornemen wordt uitgesproken om met gebruikmaking van het recht zoals neergelegd in artikel 26 ERNA luidende: «De raad is bevoegd de belangen van het eilandgebied voor te staan bij de Koning, bij de Staten-Generaal, bij de gouverneur en bij de Staten.», rechtstreekse besprekingen te voeren met Nederland inzake de toekomstige relatie tussen Saba en Nederland. Op Bonaire heeft een politieke partij zich uitgesproken voor het houden van een referendum. De Antilliaanse delegatie benadrukt nogmaals dat het zelfbeschikkingsrecht aan alle eilanden van de Nederlandse Antillen toekomt.

De Nederlandse delegatie zegt zich terughoudend te willen opstellen in deze, maar wijst op de complicaties die de uitslag van een referendum

met zich mee kan brengen. Benadrukt wordt de noodzaak eventuele referenda te organiseren volgens de daarvoor geldende richtlijnen van de Verenigde Naties. Een uniforme vraagstelling is in geval van meerdere referenda gewenst.

De delegaties concluderen dat de verdere ontwikkelingen moeten worden afgewacht alvorens een oordeel te kunnen uitspreken.

II.3 Het verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Franse Republiek inzake personencontrole op de luchthavens op Sint Maarten (Trb. 1994, 144)

Door de Nederlands-Antilliaanse delegatie wordt naar voren gebracht dat voortschrijdend inzicht Sint Maarten tot de conclusie heeft gebracht dat de behandeling van het verdrag in de Tweede Kamer uitstel verdient om de volgende redenen:

- het verdrag hanteert een andere definitie van het begrip vreemdeling dan de Landsverordening Toelating en Uitzetting (LTU), waardoor op Sint Maarten andere regels zullen gelden dan voor de rest van de Nederlandse Antillen;
- het verdrag is discriminatoir, omdat voor risicovluchten twee visa vereist zijn en niet duidelijk is wanneer een vlucht een risicovlucht moet worden genoemd;
- de angst bestaat dat het verdrag, juist door het vereiste van twee visa, een nadelige invloed zal hebben op de economische ontwikkeling van Sint Maarten. Gevreesd wordt dat het vereiste van twee visa een lange wachttijd met zich mee zal brengen, waardoor mensen een andere vakantiebestemming zullen kiezen;
- het is de vraag of de Franse regering voldoende vertrouwen zal hebben in de Landsregering of het eilandsbestuur om daar onderhandelingen mee te voeren over b.v. de uitvoering van het verdrag;
- de tijden zijn sinds de opstelling van het verdrag gewijzigd, waardoor de nadruk beter op criminaliteit had kunnen liggen dan op illegaliteit. Het verdrag lost niet het probleem op van diegenen die legaal het eiland binnen komen en vervolgens de illegaliteit ingaan.

De Nederlandse delegatie wijst erop dat het na de ondertekening van het verdrag niet mogelijk is het verdrag te wijzigen en/of aan te vullen. Verder wijst de delegatie op het feit dat Frankrijk het verdrag al jaren geleden heeft geratificeerd. De mogelijkheid bestaat dat een aantal Statenleden als bijzondere gedelegeerden deelnemen aan de plenaire behandeling van het verdrag in de Staten Generaal.

De delegaties spreken de mening uit dat het van belang is te weten welke mening de regering van de Nederlandse Antillen heeft over het verdrag.

II.4 De associatie bij de «Association of Carribean States» (ACS).

De delegaties spreken hun voldoening uit over het geassocieerd lidmaatschap van Aruba bij de ACS. Zij achten het van groot belang voor de economische en sociale ontwikkeling van het caraïbisch gebied, in het bijzonder voor het toerisme, het transport en de handel. De delegaties spreken de wens uit dat alle betrokken regeringen zich voldoende inspanning zullen getroosten om van dit geassocieerd lidmaatschap een succes te maken.

II.5 Het verslag van de werkgroep democratisch deficit Koninkrijk.

Bij de behandeling van het eerste tussen-verslag van de gemengde parlementaire werkgroep «democratisch deficit Koninkrijk» (hierna verder aan te duiden als Werkgroep DDK) tijdens de Contactplanbijeenkomst van september 1998, is de werkgroep gevraagd om het werk van haar

onderzoek zoveel mogelijk af te ronden. De delegaties hebben thans met waardering kennisgenomen van het tweede tussen-verslag van de Werkgroep DDK, waarin onder meer het idee van invoering van een zgn. interparlementaire commissie nader is uitgewerkt. Bij de behandeling van de voorstellen zoals neergelegd in dit tweede tussenverslag is gebleken dat er geen overeenstemming kon worden bereikt met betrekking tot de gewenste omvang en samenstelling van zo'n interparlementaire commissie. De verschillende standpunten liggen zover uit elkaar dat de delegaties hebben moeten constateren dat er met betrekking tot dit punt er duidelijk sprake is van een patstelling. Tot slot bedanken de delegaties de leden en de secretaris van de Werkgroep DDK voor het goede werk dat door de werkgroep tot nu toe is gedaan.

III. Financieel-economische aangelegenheden

III.1 Het Solidariteitsfonds.

De parlementaire delegaties hebben wederom uitvoerig met elkaar van gedachten gewisseld met betrekking tot dit onderwerp. Vastgesteld is dat ondanks herhaalde verzoeken aan het adres van de regeringen van de drie landen van het Koninkrijk, er nog geen doorbraak is gekomen in de al jaren slepende discussies met betrekking tot het Solidariteitsfonds. Dit feit vervult de delegaties met zorg. De delegaties zijn unaniem van mening dat er snel een oplossing moet worden gevonden voor deze problematiek, zodat aan de minder draagkrachtige eilandgebieden van de Nederlandse Antillen financiële zekerheid kan worden gegeven met betrekking tot het handhaven van een behoorlijk bestuurs- en voorzieningenniveau. Gelet hierop hebben de delegaties besloten om door middel van een uitspraak, die bij deze Slotverklaring als bijlage is gevoegd, aparte aandacht te vragen voor dit vraagstuk.

III.2 Financieel-economische situatie Nederlandse Antillen.

Door alle drie de parlementaire delegaties wordt onderkend dat de financieel-economische situatie van de Nederlandse Antillen zorgwekkend is en snelle verbetering behoeft. Met belangstelling hebben de delegaties dan ook kennis genomen van het Financieel-Economisch Herstelprogramma van het huidige kabinet, waarin een pakket van maatregelen wordt aangekondigd ter verdere sanering van de overheidsfinanciën en reactivering van de economie.

Door de Nederlands-Antilliaanse delegatie wordt naar voren gebracht dat dit programma nog intern, onder meer door het parlement, moet worden besproken eer inhoudelijke besprekingen hierover kunnen worden gevoerd met derden. Overigens wordt opgemerkt dat de Staten van de Nederlandse Antillen het programma op zeer korte termijn zullen behandelen. Van Nederlands-Antilliaanse zijde wordt voorgesteld om in een volgende Contactplanbijeenkomst ook aandacht te schenken aan de economische relaties tussen de landen van het Koninkrijk mede tegen de achtergrond van afspraken binnen EU-verband.

De Nederlandse delegatie zegt het Nederlands-Antilliaans standpunt te respecteren, maar vindt dat het Herstelprogramma moet worden getoetst door een onafhankelijke deskundige instantie (het IMF). Voor de Nederlandse delegatie is het namelijk van belang, zeker gelet op de penibele financiële en sociaal-economische situatie waarin de Nederlandse Antillen zich thans bevinden, dat de doelen die in het Herstelprogramma worden gesteld, haalbaar zijn en het totaalpakket voldoet aan criteria zoals deugdelijkheid en geloofwaardigheid en voorts in overeenstemming is met internationale normen en standaarden. De Nederlandse delegatie is

verder van oordeel dat sanering van de overheidsfinanciën ook perspectief moet bieden op verbetering van de sociale situatie.

III.3 Situatie van de overheidsfinanciën op Aruba.

Zijdens de Arubaanse delegatie wordt naar voren gebracht dat de situatie van de overheidsfinanciën op Aruba over het algemeen onder controle is. Dit geldt in het bijzonder voor het begrotingstekort, dat nog binnen beheersbare proporties is. De liquiditeitspositie van de overheid baart echter wel enige zorgen. Om de liquiditeitspositie weer op peil te brengen en het begrotingstekort te verkleinen, wordt daarom een beleid gevoerd dat is gebaseerd op inkomstenverhogende en uitgavenverlagende maatregelen.

De andere delegaties spreken de hoop uit dat dit beleid tot concrete en vruchtbare resultaten zal leiden. Voor de rest wordt geconstateerd dat de economische situatie van Aruba stabiel genoemd kan worden met een jaarlijkse economische groei van 3.5% en een laag werkloosheidspercentage. Economische diversificatie dient echter van overheidswege gestimuleerd te worden om de afhankelijkheid van de toeristische sector – de voornaamste economische pijler op Aruba – te verminderen.

III.4 De ontwikkelingssamenwerkingsrelatie

Tijdens de in 1983 te 's-Gravenhage gehouden Ronde Tafel Conferentie (RTC) werd afgesproken dat Aruba, met ingang van 1 januari 1986, 25% zou krijgen van het totaal aan ontwikkelingsgelden bestemd voor de Caraïbische rijkdelen. De resterende 75% zou ten goede komen aan de eilanden van de Nederlandse Antillen. Er is tevens een verdeling van de ontwikkelingsgelden tussen deze eilanden afgesproken. Vanaf 1997 heeft de Nederlandse regering eenzijdig (als gevolg van de orkanen Louis en Marilyn op de Bovenwindse eilanden en andere overwegingen) besloten tot een andere aanwending van de beschikbare ontwikkelingsgelden. Deze beslissing werd genomen zonder dat er overleg werd gepleegd met de regeringen van de Nederlandse Antillen en Aruba. De afwijking van eerdere afspraken over de verdeling is sedertdien gecontinueerd.

De Arubaanse delegatie, in deze bijgestaan door de Nederlands-Antilliaanse delegatie, verzet zich tegen deze, naar haar mening, incorrecte handelingswijze en pleit voor onmiddellijk herstel van de oude afgesproken verdeling. De Arubaanse delegatie dringt erop aan om deze situatie met terugwerkende kracht te herstellen danwel dat de gelden die zij de laatste jaren als gevolg van de eenzijdige beslissing van Nederland heeft moeten ontberen, worden gecompenseerd bijvoorbeeld door verrekening met de schulden aan Nederland.

De Nederlandse delegatie zegt toe zich in te zullen spannen om te bewerkstelligen dat, ingaande het jaar 2000, concrete stappen worden gezet voor herstel van de verdeling van de ontwikkelingsgelden aan de Caraïbische rijkdelen.

In het recente verleden is het meerdere malen voorgekomen dat bij een meningsverschil tussen de regeringen van Nederland en de Nederlandse Antillen de besteding van ontwikkelingsgelden werd bevroren. Een dergelijke maatregel treft onder andere ook de waterfabriek op Sint Eustatius en projecten die specifiek de marginalen in de gemeenschap betreffen. Naar het oordeel van de Nederlands-Antilliaanse delegatie is dit niet billijk.

De delegaties betreuen het ten eerste dat de voorbereiding van de laatste wijziging van de LGO-regeling op een manier is verlopen die achteraf tot vele irritaties heeft geleid. Bij de Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse delegaties bestaat de indruk dat de communicatie tussen de regeringen van de drie Koninkrijkslanden met betrekking tot deze aangelegenheid niet naar behoren is verlopen. De parlementaire delegaties dringen er bij de regeringen op aan om met betrekking tot de in het jaar 2001 nieuw tot stand te komen LGO-regeling zich maximaal te zullen inzetten ten behoeve van de te verwerven rechten voor Caraïbische Rijksdelen, zulks in nauw overleg met de betrokken parlementen. De delegaties zijn het met elkaar eens dat er bij dergelijke aangelegenheden steeds gestreefd moet worden naar eensgezindheid tussen de landen van het Koninkrijk.

IV. Sociaal-culturele en Justitiële Aangelegenheden

IV.1 De situatie in Koraal Specht

De delegatie van Nederland maakt zich ernstige zorgen over de situatie in de strafgevangenis en het huis van bewaring te Koraal Specht. In afwachting van de uitkomsten van het onderzoek van het CPT dat later deze maand zal plaatsvinden, is het standpunt van deze delegatie met betrekking tot de situatie in de gevangenis Koraal Specht voorlopig als volgt:

1. De delegatie heeft goede nota genomen van de toelichting door de Minister van Justitie van de Nederlandse Antillen op de huidige situatie in de gevangenis en op de plannen tot verbetering van deze situatie. Ook heeft de delegatie door eigen waarneming in de gevangenis een beter inzicht in de huidige situatie gekregen.
2. De delegatie heeft geconstateerd dat er weliswaar sprake is van verbeteringen, maar dat deze verbeteringen op dit moment nog onvoldoende zijn om de reeds langere tijd bestaande zorgen hierover weg te nemen, mede in relatie tot de statutaire plicht tot waarborging van mensenrechten.
3. Naar het oordeel van de delegatie vraagt de huidige situatie om dwingende maatregelen op zeer korte termijn, met name op de volgende punten:
 - beperking van de overbevolking;
 - verbetering van de situatie op het gebied van personeel en organisatie;
 - verbetering van het gevangenisregime (dit om een minimum niveau aan interne veiligheid te bereiken voor de duur van de nieuwbouw).
4. De delegatie roept de regeringen van beide landen op om voor 1 maart 1999 beide parlementen eensluidend in te lichten over een pakket van uitvoerbare en controleerbare maatregelen onder het voorgaande punt genoemd. De delegatie wijst op de primaire verantwoordelijkheid hiervoor van de regering van de Nederlandse Antillen. De delegatie verzoekt de regeringen om het pakket als hiervoor bedoeld vast te leggen in een nader convenant en om aan de maatregelen een concreet en controlebaar tijdschema te verbinden. De effectivering van de genoemde maatregelen mag niet langer dan 1 tot 2 maanden duren.
5. De delegatie verzoekt beide regeringen dat de parlementen vanaf 1 maart 1999 iedere twee maanden van de regeringen een gezamenlijke voortgangsrapportage zullen ontvangen. Voorts is de delegatie van mening dat er een gezamenlijke controle-commissie moet worden ingesteld, die eveneens tweemaandelijks aan beide

parlementen rapporteert, onder afschriftverlening aan beide regeringen. Deze commissie dient naar het oordeel van de delegatie in ieder geval te bestaan uit een of meer onafhankelijke deskundigen uit beide landen.

6. De delegatie doet een oproep aan beide regeringen om het daarheen te leiden dat de voorgenomen bouw van de nieuwe gevangenis sterk wordt versneld. De delegatie spreekt de wens uit dat deze nieuwbouw uiterlijk in het eerste kwartaal van het jaar 2000 is voltooid.
7. De delegatie benadrukt dat met het voorgaande wordt beoogd om de situatie in Koraal Specht zo spoedig mogelijk in overeenstemming te brengen met daarvoor geldende internationale standaarden. Voor het overige verwijst de delegatie naar het hieromtrent gestelde in de slotverklaring van de Contactplanbijeenkoms in februari 1998.
8. De delegatie doet een dringend beroep op de Staten van de Nederlandse Antillen om het bovenstaande tot inzet te maken van de komende besprekingen tussen de Staten en de Minister van Justitie van de Nederlandse Antillen over dit onderwerp.
9. De Nederlandse delegatie spreekt uit dat indien onvoldoende resultaten worden geboekt, de leden van de delegatie zich het recht voorbehouden om zich uit te spreken over de inzet van zwaardere instrumenten om de situatie afdoende te verbeteren, waaronder de mogelijkheid van een Algemene Maatregel van Rijksbestuur.

De Nederlands-Antilliaanse delegatie ondersteunt de punten 1 tot en met 4 zoals gesteld door de Nederlandse delegatie, met dien verstande dat de delegatie het oneens is met de laatste zinsnede onder punt 4, te weten «de effectuering van de genoemde maatregelen mag niet langer dan 1 tot 2 maanden duren». De Nederlands-Antilliaanse delegatie wijst erop dat de onderwerpen zoals genoemd onder punten 5 tot en met 7 nog in de Staten van de Nederlandse Antillen moeten worden besproken voordat er een definitief standpunt kan worden geformuleerd ten aanzien hiervan. De Nederlands-Antilliaanse delegatie wijst punt 9 verder resoluut van de hand.

De Nederlands-Antilliaanse delegatie stelt voorts vast dat mede door de zeer grote aantrekkingskracht van de vraag naar drugs in Nederland, de strafgevangenis te Koraal Specht vooralsnog overbevolkt zal blijven. Zelfs wordt gevreesd dat indien er geen wijziging komt in de Europese vraag naar drugs, een nieuwe gevangenis op termijn eveneens onvoldoende zal blijken.

De delegatie van Aruba wijst erop dat er ook in de gevangenis van Aruba (KIA) overbevolking dreigt. Meer dan 50% van de populatie gedetineerden bestaat uit buitenlanders die de wet op verdovende middelen hebben overtreden. Zij geeft in overweging te onderzoeken of in de toekomst deze criminelen die onderweg waren naar Nederland, in Nederland kunnen worden berecht en vervolgens aldaar hun eventuele straf kunnen uitzitten.

IV.2 Wederopbouw op de Bovenwinden na orkaan Georges

De delegaties zijn van mening dat de noodtoestand als gevolg van de orkaan Georges op adequate wijze is aangepakt, maar dat het proces van wederopbouw niet snel genoeg verloopt. Zo is een aantal basisvoorzieningen op Saba (zoals het ziekenhuis en de scholen) nog steeds niet hersteld. Ook op Sint Maarten en Sint Eustatius zijn er achterstanden. Oorzaak voor deze vertraging lijkt naar het oordeel van de delegaties zowel bij de Nederlands-Antilliaanse als de Nederlandse regering te liggen. De door Nederland toegezegde noodhulp van Nfl 5 miljoen lijkt nog steeds niet te zijn overgemaakt. De Nederlands-Antilliaanse regering heeft pas begin dit jaar een brief naar de Staten gestuurd, waarin wordt aangegeven dat Nederland binnenkort zal worden benaderd met het

verzoek om de overige kosten op een basis van 50–50 door beide regeringen te laten dragen. De delegaties dringen bij beide regeringen aan op snelle afronding van de besluitvorming hieromtrent en spoedige beschikbaarstelling van de toegezegde financiële hulp. De noodzakelijke reparaties moeten zo enigszins mogelijk voor het komende orkaanseizoen (dus uiterlijk 1 juni 1999) zijn aangebracht. Ook pleiten de delegaties voor zodanige afspraken tussen de betrokken overheden, dat een dergelijke vertraging zich in de toekomst niet meer zal kunnen voordoen.

IV.3 Onderwijs

De Nederlands-Antilliaanse delegatie wijst op de zorgelijke situatie op het gebied van onderwijs en jeugdbeleid in de Nederlandse Antillen. In dit licht achten de delegaties het van belang dat de innovaties op onderwijsgebied worden doorgevoerd. Op korte termijn dient inzake het financieringstraject overeenstemming tussen de regeringen te ontstaan. De delegaties spreken grote waardering uit voor de werkzaamheden van Feffik, vooral op het gebied van vakonderwijs aan jongeren die alleen een lagere schoolopleiding hebben genoten. Voor het overige wordt verwezen naar het gestelde onder IV.5 (migratie naar Nederland).

IV.4 Kustwacht

De delegaties bevestigen dat zij volledig staan achter een tripartiet opgezette Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba. Wel wijzen de delegaties van Aruba en de Nederlandse Antillen op een aantal knelpunten in de uitvoering. Zo achten beide delegaties het van belang dat de regeringen van de Nederlandse Antillen en Aruba meer zeggenschap krijgen over de aansturing van de aan hun respectieve landen toegewezen onderdelen van de Kustwacht.

De delegaties hebben begrepen dat op last van de regering van de Nederlandse Antillen inmiddels een evaluatie van de huidige Kustwacht is uitgevoerd. Zij dringen bij hun regeringen aan om te bevorderen dat dit rapport ter kennisneming aan de drie parlementen wordt aangeboden. De drie delegaties benadrukken dat mogelijke wijzigingen in de huidige opzet van de Kustwacht in samenspraak tussen de betrokken partijen tot stand moeten komen.

IV.5 Migratie naar Nederland

De Nederlandse delegatie zet uiteen dat het overgrote deel van de Antilliaanse jongeren dat naar Nederland komt zonder problemen in de Nederlandse samenleving wordt opgenomen. Een klein gedeelte kan echter minder goed aarden en veroorzaakt in een aantal wijken in de grote steden overlast, vooral door crimineel gedrag. Dit gedrag wordt mede veroorzaakt door het wegvallen van de sociale controle door familie, burens en kennissen.

De Nederlands-Antilliaanse delegatie vindt dat Nederlanders binnen het Koninkrijk vrijelijk moeten kunnen migreren.

De delegaties zijn van mening dat er, mede ter doorbreking van de vicieuze cirkel waarin veel jongeren in de Nederlandse Antillen op dit moment verkeren, meer aandacht aan het jeugdbeleid besteed moet worden. Hierbij is samenwerking tussen de verschillende overheden van wezenlijk belang. Ook al gaat het met het overgrote deel van de jeugd goed, het gevaar bestaat dat de groep jongeren waar het niet goed mee gaat (vroegtijdige schoolverlaters, tieners die zwanger worden, drugsverslaafde jongeren, jongeren die crimineel gedrag vertonen en/of werkloos

zijn) steeds groter wordt. De gezamenlijke wens van de delegaties is dat zo veel mogelijk jongeren aan een goede opleiding en vervolgens aan passend werk worden geholpen. De delegaties achten het voor de verbetering van de opleidingen zinvol indien de bestaande initiatieven op het gebied van uitwisseling van docenten en studenten daadwerkelijk kunnen worden gerealiseerd. Naar het oordeel van de delegaties kunnen ook de parlementen van de drie landen hierin een rol spelen. De delegaties spreken af dat zij meer gaan doen aan het informeren van elkaar over ontwikkelingen die zich in de onderscheiden landsdelen voordoen op het terrein van het jeugdbeleid. Deze uitwisseling van kennis kan ertoe leiden dat in de verschillende landsdelen sneller kan worden ingespeeld op ontwikkelingen in het jeugdbeleid.

IV.6 Sport

De delegaties zijn het er over eens dat sport van belang is voor de gezondheid, het leveren van aansprekende sportieve prestaties en het verbeteren van de omgang tussen mensen. Om deze redenen dient sport als zelfstandig beleidsterrein door de onderscheiden regeringen verder uitgewerkt te worden. Extra aandacht dient er aan sport en beweging voor kinderen in het basisonderwijs, in de wijken en aan sport voor gehandicapten besteed te worden. Er dient naar te worden gestreefd dat het onderwijs in de lichamelijke oefening in de nabije toekomst op alle scholen door vakleerkrachten lichamelijke opvoeding of leraren basisonderwijs met nascholing lichamelijke opvoeding gegeven zal worden.

De Koninkrijks spelen voldoen, zeker voor de ontmoeting tussen jonge sporters, aan de verwachtingen. De spelen dienen naar het oordeel van de delegaties echter wel verder ontwikkeld en uitgebouwd te worden. De Nederlandse delegatie zegt toe te zullen bevorderen dat in Nederland meer publicitaire aandacht aan de spelen wordt besteed.

IV.7 Natuur en milieu

De delegaties zijn het erover eens dat een gericht natuur- en milieubeleid van groot belang is voor alle eilandgebieden van de Nederlandse Antillen alsmede Aruba, onder meer vanwege de gewenste stimulering van hoogwaardig toerisme. De delegaties juichen het dan ook toe dat er inmiddels op alle eilanden gebieden zijn aangewezen als natuureservaat.

De delegaties spreken af ook op dit gebied aan informatie-uitwisseling en samenwerking te zullen gaan doen. De Nederlandse delegatie zegt desgevraagd toe informatie te zullen toesturen op het gebied van het bosbeleid en de natuur- en milieu-educatie.

De delegaties wijzen op het belang dat het unieke natuurgebied Klein Bonaire in de toekomst door de overheid en/of natuurbeschermingsinstanties kan worden aangekocht, ter voorkoming van ongewenste ontwikkeling van dit gebied.

V. Slot

Volgens het in september 1997 afgesproken schema voor de Contactplan-bijeenkomsten, zou dit jaar een thematische bijeenkomst eind mei in Nederland gehouden worden. Bij het maken van deze afspraken hebben de delegaties ook in het algemeen opgemerkt dat in een jaar waarin verkiezingen gehouden worden, het schema voor wat betreft dat jaar verstoord kan worden.

In april/mei van dit jaar worden in de verschillende eilandgebieden van de Nederlandse Antillen eilandsraadverkiezingen gehouden. In mei zijn er verkiezingen voor de Eerste Kamer. Rekening houdende met het bovenstaande spreken de delegaties thans af de mogelijkheden te zullen bezien om elkaar in een periode vallende na de week van prinsjesdag, in een thematische Contactplanbijeenkomst te ontmoeten in Nederland. Het precieze tijdstip zal nog nader, in onderling overleg, worden vastgesteld.

In deze bijeenkomst zal bijzondere aandacht worden geschonken aan een (of twee) nog in onderling overleg definitief te bepalen thema's. Vooralnog hebben de delegaties een suggestie van de Antilliaanse delegatie in beraad om voor deze mini-bijeenkomst het thema «De relaties tussen de landen van het Koninkrijk» te behandelen. Deze delegatie zal zo spoedig mogelijk haar idee met betrekking tot dit thema nader uitwerken, waarna de delegaties hieromtrent een beslissing zullen nemen. Een tweede thema kan bijvoorbeeld gerelateerd zijn aan de toekomstige staatkundige verhoudingen, indien zich in de komende maanden nieuwe ontwikkelingen op dit terrein voordoen.

Conform het in 1997 afgesproken schema zullen in 2000 en 2001 de volgende bijeenkomsten gehouden worden:

Jan. 2000 – thematische bijeenkomst – Nederlandse Antillen
Mei 2000 – reguliere CP-bijeenkomst – Nederland
Jan. 2001 – reguliere CP-bijeenkomst – Aruba
Mei 2001 – thematische bijeenkomst – Nederland.

Ook zullen er bipartiete Contactplanbijeenkomsten worden gehouden tussen de Nederlandse Antillen en Aruba.

B. Het bezoek aan Sint Maarten

Op 12 januari 1999 hebben de delegaties achtereenvolgens gesproken met het Bestuurscollege, met de Eilandsraad en met de sociale partners. Het Bestuurscollege werd vertegenwoordigd door de Gezaghebber (de heer D.H. Richardson) en de leden Lynch, Priest en Jones. Als eerste werd, mede als vervolg op het recente bezoek van de Minister voor Grotesteden- en Integratiebeleid aan Sint Maarten, de inburgeringswetgeving aan de orde gesteld. Het Bestuurscollege uitte de vrees dat deze wetgeving een barriere zou gaan vormen om vanuit de Nederlandse Antillen te kunnen emigreren naar Nederland. In omgekeerde richting is van een dergelijke barriere geen sprake. Ook werd gesproken over het onderwijs op Sint Maarten. Het is en blijft niet eenvoudig om aan alle daarvoor in aanmerking komende kinderen, waaronder een grote hoeveelheid kinderen van immigranten uit de regio, de (wettelijk voorgeschreven) onderwijsvoorzieningen te verschaffen. Vervolgens kwam de wederopbouw na de orkaan Georges aan de orde. Sint Maarten heeft nog steeds geen reactie gekregen op haar financieringsverzoek. Hierdoor wordt het herstel vertraagd, mede omdat er geen geld is om voor te financieren. Ook werd kort gesproken over het grenscontroleverdrag Sint Maarten, dat inmiddels door Frankrijk is geratificeerd en dat binnenkort in de Tweede Kamer zal worden behandeld. Van de zijde van Sint Maarten werd opnieuw bezwaar tegen dit verdrag aangetekend. De financiering van het havenproject bevindt zich naar het oordeel van het Bestuurscollege in de afrondende fase. Ondertussen gaat het project gewoon door.

In het gesprek met de Eilandsraad werden de bovengenoemde onderwerpen in vergelijkbare zin besproken.

Tijdens het overleg met de werknemers- en werkgeversorganisaties op Sint Maarten werd vooral aandacht besteed aan de financieel-economische situatie. Belangrijk voor Sint Maarten is de sluiting van diverse hotels na de orkanen Luis en Marilyn najaar 1995. Ook trekt de Franse kant van Sint Maarten in toenemende mate toeristen, veelal ten koste van de Nederlandse kant. Ook wordt erop gewezen dat de ondernemers op Sint Maarten over het algemeen weinig vertrouwen in de financieel-economische toekomst. Als gevolg daarvan wordt er steeds minder geïnvesteerd, met alle gevolgen vandien.

Op 13 januari hebben de delegaties een rondrit over het eiland gemaakt, begeleid door een ambtelijke delegatie van het Eilandgebied onder leiding van de heer Pasmaan. Er is vooral aandacht besteed aan het woningbouwproject op de voormalige plantage Belvedere. Het project is inmiddels zo ver gevorderd, dat de eerste bewoners hun intrek in hun nieuwe huizen hebben kunnen nemen.

C. Het bezoek aan Saba

Op 13 januari hebben de leden van de delegaties die naar Saba gingen (de andere helft ging naar Sint Eustatius) gesproken met vertegenwoordigers van de werknemers en de werkgevers op Saba. Van Sabaanse zijde werd aandacht gevraagd voor de penibele financieel-economische situatie op Saba, mede als gevolg van de orkaan Georges en de geringe belangstelling (en dientengevolge daadkracht) van Benedenwindse zijde voor de Bovenwindse eilanden. Na dit gesprek heeft op uitnodiging van het Bestuurscollege van Saba een informele ontvangst plaatsgevonden.

Op 14 januari hebben de delegaties in een gezamenlijke bijeenkomst met het Bestuurscollege en de Eilandsraad van Saba gesproken over een aantal voor Saba van belang zijnde onderwerpen. Van Sabaanse zijde werd aan het gesprek deelgenomen door onder meer de waarnemend Gezaghebber (de heer W.S. Johnson), de Gedeputeerden S.U. Hassell en mevrouw C. ten Brink-Charles, door het Eilandsraadslid R. (Ramon) Hassell en door het Statenlid tevens Eilandsraadslid J.R. (Ray) Hassell. Als eerste werd ingegaan op de financieel-economische situatie op Saba. Er is sprake van dalende inkomsten en stijgende uitgaven. Onderdeel van het probleem is een relatief groot ambtenarenapparaat, dat echter deels voortvloeit uit een aantal additionele overheidstaken zoals het in stand houden van een vliegveld, een haven en een ziekenhuis. De Landsregering springt waar mogelijk bij door het geven van liquiditeitssteun. Een structurele oplossing moet echter worden gevonden in een eerlijke regeling in het kader van het Solidariteitsfonds. Ook werd gesproken over de staatkundige situatie. Het overleg dat Saba direct met Nederland wil gaan voeren over de staatkundige toekomst van het eiland wordt mede ingegeven door de recente uitspraken terzake van de Eilandsraad van Sint Maarten en een politieke partij op Bonaire, alsmede door de traagheid waarmee de staatkundige herstructurering van de Nederlandse Antillen zich voltrekt. Vervolgens kwam aan de orde de wederopbouw na de orkaan Georges. Het is de Sabaanse politici niet duidelijk of Nederland de toegezegde Nf 5 miljoen reeds heeft overgemaakt. Feit is wel dat eerst onlangs met het herstel van het ziekenhuis kon worden begonnen. Ook de twee scholen op het eiland dienen nog te worden opgeknapt. De natuur op Saba lijkt zich (met uitzondering van het tropisch regenwoud dat voor herstel nog jaren nodig zal hebben) redelijk te herstellen. Positief is het aanemen door de Staten van de Nederlandse Antillen van een Landsverordening, waarin de basis wordt gelegd voor een gericht natuurbeleid op de Nederlandse Antillen (waaronder uiteraard Saba).

D. Het bezoek aan Sint Eustatius

De leden van de delegaties die naar Sint Eustatius gingen, hebben op 13 januari gesproken met vertegenwoordigers van de werkgevers en werknemers op St. Eustatius. Door deze vertegenwoordigers werd evenzeer gewezen op de penibele financieel-economische situatie van het eiland. De investeringen op het eiland lopen terug. Het eiland ontbeert een aantal basisvoorzieningen zoals een goede waterfabriek, goede wegen en een goede riolering. De vertegenwoordigers pleitten voor een speciaal fonds voor schade ten gevolg van mogelijke orkanen. Daarnaast werd aandacht gevraagd voor de achterblijvende salarissen van ambtenaren. Na dit gesprek heeft op uitnodiging van de gezaghebber een ontvangst in de directe omgeving van het bestuursgebouw plaatsgevonden.

De volgende dag, 14 januari, hebben de delegaties een gesprek gehad met het Bestuurscollege en de Eilandsraad over een aantal onderwerpen dat voor het eiland van groot belang is. Van de kant van Sint Eustatius werd aan dit gesprek deelgenomen door de gezaghebber de heer E.R. Abdul, de gedeputeerden J.C.A. Woodley en mevrouw I. Bennett-Merkman (beiden tevens Eilandsraadslid) en de Eilandsraadsleden A.K. (Kenneth) van Putten, mevrouw I.P. Whitfield en C. (Clyde) van Putten, tevens Statenlid. De grote prioriteit ligt bij realisatie van de waterfabriek. Het project sleept al 10 jaar en is nu in het stadium van aanbesteding gekomen. Verder wordt gewezen op het belang van het op peil brengen van de financiële situatie van het eiland. Sint Eustatius heeft een structureel tekort dat moet worden aangevuld door de Nederlandse Antillen, zodra die de eilandsbegroting hebben goedgekeurd. Het eiland heeft het gevoel eerst lang te moeten wachten op goedkeuring en vervolgens op de daadwerkelijke ontvangst van het geld. Het gevoel ontstaat daardoor altijd te moeten bedelen. Bovendien zou het Solidariteitsfonds eens grondig door alle deelnemende partijen moeten worden besproken.

Door de verplichtingenstop kan een aantal essentiële projecten niet worden goedgekeurd. Hierbij valt te denken aan het wegenstructuurplan, verkavelingsplan en volkshuisvestingsplan. Bovendien is het van groot belang dat de positie van ambtenaren wordt verbeterd en dat de bouw van een nieuw bestuurskantoor van start kan gaan. De daarvoor benodigde grond is al aangekocht.

Op het gebied van onderwijs wordt aandacht besteed aan volwassenen-educatie, o.a. gericht op jongen vrouwen die om de één of andere reden hun opleiding niet hebben kunnen afmaken. Vervolgens wordt gesproken over het drugsgebruik. Het eiland kent drugsgebruikers, maar het is nog niet echt een probleem. Wel wordt in dit verband aandacht gevraagd voor de sterkte van het politiekorps. Deze is onvoldoende groot om een 24-uurs patrouille te garanderen. De agenten maken deel uit van het Antilliaanse politiekorps. Probleem is dat maar weinig agenten dienst willen doen op Statia of Saba.

E. Het bezoek aan Aruba

Op 18 januari werd een beleefdheidsbezoek gebracht aan Aruba. De voorzitter en de ondervoorzitter van de Nederlandse delegatie en de voorzitter van de Arubaanse delegatie werden, vergezeld door hun griffiers, ontvangen door de gouverneur van Aruba, de heer mr. O. Koolman. Tijdens het bezoek aan Aruba werd verder een gesprek gevoerd met de minister-president van Aruba, mr. J.H.A. Eman, de minister van Financiën, Lic. R.R. Croes, MA, en de minister van Economische Zaken, mevrouw L.G. Beke-Martinez, MD. Vervolgens vond het bipartiet overleg

Aruba-Nederland plaats. De vertegenwoordiger van Nederland op Aruba verzorgde een briefing.

In de middag werd een bezoek gebracht aan het Sasakiproject, een grootscheeps vernieuwingsproject in San Nicolas. Door tijdgebrek was het, tot grote spijt van de organisatoren en de delegatie, niet mogelijk om een rondtocht te maken door de wijk, zodat volstaan moest worden met een interessante mondelinge uiteenzetting van de plannen.

Tijdens het gesprek met de bewindslieden is gesproken over het rapport van de werkgroep Calidad, dat een basis vormt voor het regeerakkoord. Het ligt in het voornemen alle benodigde wetsvoorstellen en regelingen voor 1 mei 1999 bij de Raad van Advies te hebben. Benadrukt werd dat de bestrijding van internationale en nationale criminaliteit van groot belang is. De arbeidsmarkt is overspannen. De integratie van buitenlandse werknemers heeft de aandacht. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan een jeugdbeleid ten behoeve van de kinderen van deze werknemers. Deze regering wil het sociaal plan van de vorige regering voortzetten en afmaken. De economische ontwikkeling is hoopvol en de diversificatie van de economie gaat de goede kant op. De luchthaven speelt bij dat laatste een belangrijke rol. De haven van Oranjestad zal van aanzien veranderen, omdat de vracht- en containerhaven zal worden verplaatst naar Barcadera.

De financiële situatie verdient verbetering. De regering hoopt door allerlei maatregelen volgend jaar in staat te zijn een overschot te creëren, waardoor reserveringen mogelijk moeten worden. Overigens gebeurt dat laatste al door middel van het vormen van fondsen. De regering is niet voornemens belastingverhogende maatregelen af te kondigen. Meer heil wordt verwacht van het inlopen van de achterstand bij het innen van belastingen. Hoewel er begrip bestaat voor de problemen van de kleine eilanden van de Nederlandse Antillen, wordt Aruba behoorlijk gekort in de uitkeringen vanuit Nederland. Het eiland heeft het gevoel gestraft te worden voor goed financieel beleid. De ambtelijke pensioenen zijn extreem hoog. De regering werkt aan wijziging van de regelgeving waardoor het mogelijk wordt werknemers een vast percentage van het laatst genoten inkomen aan pensioen te doen toekomen.

Vervolgens heeft het bipartiet overleg plaatsgevonden tussen de Arubaanse Staten en de delegatie uit Nederland. Tijdens dit overleg is onder meer gesproken over het Solidariteitsfonds en over de verdeling van de Ontwikkelingsgelden. Hierbij werd ervoor gepleit terug te keren naar de oorspronkelijke verdeling van de ontwikkelingsgelden van 75%–25%. De Nederlandse delegatie heeft toegezegd te willen bevorderen dat voor het jaar 2000 een zichtbare stap in die richting zal worden gezet. In dit verband is ook gesproken over het rapport van de commissie Biesheuvel. Nederland heeft dat rapport onderschreven. Op Aruba is men nog niet zo ver. Overigens staat de verandering in de verdeelsleutel los van dit rapport.

Ook de LGO-regeling is onderwerp van discussie geweest. In 2001 dient er een nieuwe regeling tot stand te komen. De Arubaanse delegatie wees op het belang van de regeling voor de diversificatie van de economie en drong derhalve aan op het inbouwen van zekerheden. Tenslotte is ook met de Staten gesproken over implementatie van het rapport Calidad.

F. Het bezoek aan Bonaire

De delegaties hebben op 19 en 20 januari 1999 een bezoek gebracht aan het eiland Bonaire. Op 19 januari zijn de delegaties 's avonds gastvrij ontvangen in het huis van de gezaghebber, mr. R.N. Hart, en zijn vrouw.

Op 20 januari vond eerst een gesprek plaats met het Bestuurscollege en vervolgens met de Eilandsraad, terwijl in de middag een gesprek plaatsvond met werkgevers- en werknemersorganisaties. Het bestuurscollege werd naast de gezaghebber vertegenwoordigd door P. Silberie, R.C.M. Beukenboom en J. Winklaar. Aangezien de kwaliteit van het milieu en van de koraalriffen achteruit gaat als gevolg van het ongezuiverd lozen van afval- en rioolwater, wordt gewerkt aan een goed afvalwaterinzamelsysteem. Gekozen is nu voor een systeem dat bestaat uit een combinatie van vrij verval, luchtpersriool en septictanks. Het milieu en te koraalriffen vormen de basis voor de ontwikkeling van het eiland. Het Bestuurscollege zoekt aansluiting bij het Ramsar-verdrag ter bescherming van de zoutpannen. Er wordt een poging gedaan Klein-Bonaire aan te kopen, de vraagprijs is echter veel te hoog. Het college heeft een Eiland ontwikkelingsplan opgesteld, met het oog op de ruimtelijke ontwikkeling op het eiland.

De financiële situatie is niet goed te noemen, maar onder controle. Ook hier wordt gewezen op de problemen die bestaan met het Solidariteitsfonds. De arbeidsmarkt is krap. Er bestaat weerstand tegen de door het Land ingevoerde marktprotectie, omdat die nadelig uitwerkt voor het eiland.

Het college besteedt veel aandacht aan het onderwijs. Er zijn echter onvoldoende financiële middelen beschikbaar om de gestelde hoofddoelen te verwezenlijken. Deze hoofddoelen zijn:

- verbetering van het onderwijs in het algemeen;
- uitbreiding van soorten onderwijs op het eiland;
- innovatie van het onderwijs, invoering van de basisvorming.

Vervolgens werd een gesprek gevoerd met de Eilandsraad. De raad werd vertegenwoordigd door de heren J.E. Abraham, R.C.M. Beukenboom, P. Silberie, A.G. Domacassé, B.H. Emerenciana, P.B. Cicilia, H.E. Martis, N.C. Willem en R.J.A. Gijsbertha. De raad stelde dat het toerisme een belangrijke bijdrage kan leveren aan de financiële onafhankelijkheid van het eiland. Bonaire heeft met haar natuur de mogelijkheid het toerisme een uniek produkt te bieden. De raad betreurt het dat het eiland afhankelijk is van financiële ondersteuning door Ontwikkelingssamenwerking en de Europese Unie, welke complementair zijn aan elkaar. Benadrukt werd echter dat de economie groeit ondanks de financiële problemen. Als het eiland de eigen middelen zou mogen houden zou het op eigen benen kunnen staan. De haven en de luchthaven moeten worden verbeterd, evenals de boulevards. Vervolgens benadrukte de raad het belang van de verbetering van het onderwijs en het versterken van de bestuurskracht. Door één partij wordt gewezen op de mogelijkheid dat op Bonaire een referendum zal worden gehouden over de positie binnen het Koninkrijk, wanneer dat op Sint Maarten ook gebeurt.

Het gesprek met de werkgevers en werknemers dat in de middag plaatsvond had in grote lijnen betrekking op dezelfde onderwerpen. De verhouding tussen werknemers en werkgevers op het eiland is uniek te noemen. Over het algemeen wordt gezamenlijk aan vergaderingen deel genomen. De marktprotectie werd ook door deze gesprekspartners niet toegejuicht, omdat het slecht uitwerkt voor Bonaire. Zij zeiden te streven naar een vrije markt met een grote economische diversiteit.

G. Curaçao

Op 19 januari heeft een deel van de delegatie een bezoek gebracht aan de gevangenis «Koraal Specht», terwijl een ander deel een bezoek bracht aan het Centrum Voorlichting Antillianen, dat beoogt jongeren die naar Nederland willen vertrekken goed voor te bereiden op het verblijf in Nederland of probeert kansloze jongeren een toekomstperspectief te

bieden op Curaçao. In de middag werd een bezoek gebracht aan de Fundashon Maneho Antilliano, dat probeert een opvang te bieden voor drugsverslaafden. De fundashon zou verslaafden graag een afkickmogelijkheid bieden maar ontbeert daarvoor ten ene male de geldelijke middelen.

Op 20 januari is 's avonds het bipartiet overleg tussen de delegaties van de Nederlandse Antillen en Nederland gehouden. Tijdens dit overleg werd gesproken over Koraal Specht en de mogelijkheid om een unanieme verklaring op te nemen in de Slotverklaring. Vervolgens werd kort aandacht besteed aan de werkgroep democratisch deficit en de patstelling die was ontstaan rond de samenstelling van de interparlementaire commissie. Dit onderwerp zou verder worden behandeld in de plenaire vergadering van de drie delegaties. Verder kwamen aan de orde de financieel-economische situatie, de staatkundige structuur en de relatie tussen Nederland en de Nederlandse Antillen. Wat betreft de financieel-economische situatie stelde de Antilliaanse delegatie dat het Herstelprogramma de komende weken in de Staten zal worden besproken. Een belangrijk discussiepunt bij de financieel-economische situatie was de eis van Nederland dat het Herstelprogramma getoetst zou worden door het IMF. De staatkundige structuur heeft gedurende de contactplanbijeenkomst meer nadruk gekregen door de stellingname van de kleine eilanden. De Eilandsraad van Sint Maarten heeft zich in een motie uitgesproken voor het houden van een referendum over de positie van het eiland in het Koninkrijk. De Staten stellen zich op het standpunt dat de eilanden op dit punt niet onder druk gezet moeten worden. Tenslotte is gesproken over de relatie tussen de Nederlandse Antillen en Nederland. Deze relatie behoeft duidelijk verbetering.

Op 21 januari hebben de delegaties gesprekken gehad met het Bestuurscollege en de Eilandsraad van Curaçao en de sociale partners op het eiland. Het Bestuurscollege werd vertegenwoordigd door de gezaghebber, mr. S.M. Betrian, en de gedeputeerden mr. E.N. Ys, mr. O.A. Castillo, drs. C.A. Eisden, ing. P.M. Gumbs, mevrouw drs. M.M. Rafaël, mevrouw M.F. Coffie en ing. A.R. Salsbach. De gezaghebber was van mening dat dit gesprek bijzonder nuttig was vanwege het communicatieprobleem dat binnen het Koninkrijk bestaat. Hij sprak van een vertrouwensdeficit. Het werken aan de oplossing daarvan leek hem van groot belang. Door het bestuurscollege werd aandacht besteed aan de financieel-economische situatie van het eiland, het onderwijs, de bescherming van natuur en milieu en de migratie.

De heer Ys wees erop dat door het bestuurscollege een ambitieus programma is opgesteld om de financiële problemen op te lossen. Om de inkomsten te verhogen is een aantal belastingverhogende maatregelen genomen. Daarnaast moeten de uitgaven worden verlaagd, onder andere door het afbouwen van een aantal subsidies en maatregelen op het gebied van ambtenarensalarissen en personeelsomvang. Bovendien wordt er gewerkt aan het opschonen van het bestand onderstandsgerechtigden. De kredietlijn blijft een probleem. Deze is sinds 1995 bevroren. Het eilandgebied financiert het tekort nu door geen premies af te dragen aan het pensioenfonds. Het Bestuurscollege heeft de overtuiging dat het Herstelprogramma van de regering de problemen van het eiland eerder zal vergroten dan verkleinen. Ook het bedrijfsleven heeft aangegeven geen vertrouwen te hebben in het Herstelprogramma. De heer Eisden gaf een uiteenzetting over de economische ontwikkelingen op Curaçao. Gewerkt wordt aan een transformatie van de economie naar een marktconforme economie. Hiervoor is veel geld nodig. Voorzover het eiland daar niet zelf over beschikt wordt geprobeerd dit privaat gefinancierd te krijgen. Tot de belangrijkste acties behoren structuurversterkende en stimulerende maatregelen. Ten aanzien van structuurversterkende

maatregelen wordt gewerkt aan privatisering, de ontwikkeling van een vestigingsbeleid en de ontwikkeling van een speerpuntenbeleid op het gebied van toerisme.

Op het gebied van de stimulerende maatregelen noemde de gedeputeerde de impulsen die aan het midden- en kleinbedrijf worden gegeven en de versoepeling van de «tax-holiday» richtlijn. Bovendien vindt in dit kader iedere dinsdag overleg plaats tussen de gedeputeerden om de lijst van projecten door te nemen en de zich daarbij voordoende knelpunten op te lossen.

Tijdens de vergadering met de Eilandsraad werd het woord gevoerd door mr. M.A. Pourrier, mevrouw T.Y. Pikerie en D.H. Poulo. In dit gesprek kwamen dezelfde problemen aan de orde als door het Bestuurscollege aan de orde waren gesteld. Het wordt van groot belang geacht dat er nu op korte termijn een doorbraak komt. De schulden lopen maandelijks op en de verplichtingen aan het pensioenfonds worden niet nagekomen, waardoor ook dat in de problemen komt. Het wordt van groot belang geacht dat landen in het Koninkrijk begrip tonen voor elkaar. Benadrukt wordt dat de Eilandsraad nog geen uitspraak heeft gedaan over het Herstelplan.

In de middag vond het gesprek plaats met de sociale partners. Eerst werd gesproken met de vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties en vervolgens met die van de werkgeversorganisaties en de Kamer van Koophandel.

De werknemersorganisaties stelden zich op het standpunt dat Nederland te weinig geld uittrekt van de Nederlandse Antillen. Zij toonden zich een tegenstander van het laten toetsen van het Herstelplan door het IMF. Ook bleken zij een warm voorstander te zijn van het geven van onderwijs in het papiamentu.

De werkgeversorganisaties en de Kamer van Koophandel noemden een aantal voorwaarden waaraan voldaan moet worden om de economie de kans te geven zich te herstellen. Het overheidsapparaat dient te worden ingekrompen, ten behoeve van gezonde overheidsfinanciën moeten de arbeidsvoorwaarden worden versoerd, er dient internationalisatie plaats te vinden in die zin dat weer over de eigen grenzen heen wordt gekeken, de collectieve lastendruk dient te worden verlaagd, de arbeidsmarkt dient geflexibiliseerd te worden en er moet duidelijkheid komen over de staatkundige structuur en de relaties binnen het Koninkrijk.